

NAQD PULSIZ IQTISODIYOT: IMKONIYATLAR VA XAVFLAR

Qo'chqorboyeva Omina Nurmuxammad qizi
Qo'qon universiteti andijon filiali 2-kurs talabasi

Kalit so'zlar: naqd pulsiz iqtisodiyot, raqamli to'lovlar, elektron pul, moliyaviy texnologiyalar (FinTech), bank tizimi, iqtisodiy xavfsizlik, raqamlashtirish.

Annotatsiya

Ushbu maqolada naqd pulsiz iqtisodiyot tushunchasi, uning shakllanish jarayoni hamda zamonaviy iqtisodiyotdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, naqd pulsiz hisob-kitoblarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri, qulayliklari va mavjud xavf-xatarlari tahlil qilingan. Maqolada O'zbekistonda naqd pulsiz to'lovlar tizimini rivojlantirish istiqbollari ham ko'rib chiqilgan.

В данной статье рассматривается сущность безналичной экономики и этапы ее формирования и значение в современной экономике. Проанализировать преимущества безналичных расчетов и их влияние на экономическую эффективность, а также возможные риски и угрозы. Особое внимание уделено перспективам развития безналичной экономики в Узбекистане.

This article examines the concept of a cashless economy, its development stages, and its role in the modern economic system. The advantages of cashless payments, their impact on economic efficiency, as well as potential risks and challenges are analyzed. The article also highlights the prospects for the development of a cashless economy in Uzbekistan.

Kirish

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida raqamlashtirish jarayonlari jadal suratlarda rivojlanmoqda. Ushbu jarayonlarning muhim yo'nalishlaridan biri naqd pulsiz iqtisodiyotga o'tish hisoblanadi. Naqd pulsiz iqtisodiyot deganda, moliyaviy operatsiyalarni asosan elektron to'lov vositalari orqali amalga oshirish tizimi tushiniladi. Bank kartalari, mobil ilovalar, elektron hamyonlar va onlayn to'lov platformalari bu jarayonning asosiy vositalaridir.

Naqd pulsiz iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiy shaffoflikni oshirish, vaqt va xarajatlarni tejash hamda moliyaviy xizmatlardan foydalanishni yengillashtirishga xizmat qiladi.

Naqd pulsiz iqtisodiyotning eng muhim imkoniyatlaridan biri – bu iqtisodiy samaradorlikning oshishidir. Naqd pul bilan bog'liq xarajatlar, jumladan, uni chop etish, saqlash va tashish xarajatlari kamayadi. Shu bilan birga, elektron to'lovlar orqali hisob-kitoblar tez va qulay amalga oshiriladi, bu esa biznes subyektlari faoliyatini yengillashtiradi.

Ikkinchi muhim jihat – iqtisodiy shaffoflikning oshishi. Naqd pulsiz operatsiyalar orqali yashirin iqtisodiyot qisqaradi, soliq tushumlari ortadi va davlat byudjeti barqarorligi ta'minlanadi. Bu holat korrupsiyaga qarshi kurashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, naqd pulsiz iqtisodiyotning ayrim xavflari ham mavjud. Jumladan, kiberxavfsizlik muammolari, shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi va texnik nosozliklar moliyaviy tizimga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Internet yoki elektr energiyasi uzilishi holatlarida to'lov tizimlarining ishlamasligi aholi va tadbirkorlar uchun muammolar keltirib chiqaradi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda naqd pulsiz to'lovlarni rivojlantirish borasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mobil to'lov ilovalari, QR-kod orqali to'lovlar va onlayn bank xizmatlari buning yaqqol misolidir. Bu esa aholining moliyaviy savodxonligini oshirish va zamonaviy iqtisodiyotga moslashishiga xizmat qilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, naqd pulsiz iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismi hisoblanadi. U iqtisodiy samaradorlikni oshirish, shaffoflikni ta'minlash va moliyaviy xizmatlardan foydalanishni qulaylashtirishda muhim ro'l o'ynaydi. Biroq, ushbu tizimning xavf-xatarlarini kamaytirish uchun kiberxavfsizlikni mustahkamlash va aholining raqamli savodxonligini oshirish zarur. To'g'ri yondashuv orqali naqd pulsiz iqtisodiyot mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga ijobiy hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mankiw N.G. Principles of Economics. – USA: Cengage Learning.
2. Samuelson P., Nordhaus W. Economics. – McGraw-Hill.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy materiallari.
4. Internet manbalari va iqtisodiy tahliliy maqolalar.